

ÉPÍTKEZÉS KISTELEKEN

Megyei utazások

Sokarcú nagyközségek

A fejlettebbek már-már a városiasodás jeleit mutatják, az elmaradottabbak nagyra nőtt falvak. Csongrád megyének ez idő szerint nyolc nagyközsége van. A hivatalos nyelv részleges középfokú központnak nevezi Kisteleket a maga 8621 lakosával. Kiemelt alsó fokú központnak számít Mórahalom és Mindszent. A többi öt nagyközségnek egyelőre meg kell elégednie az alsó fokú központ titulussal.

Csongrád egyik legvárosiasabb megyéje az országnak, s ha hozzávesszük, hogy az összlakosságuk tizenegy százaléka él ezeken a településeken — világossá válik a nagyközségek fontossága is. Bár az átlagok sokszor csalókák — jobb híján írjuk le őket! — sokat mond, hogy 6400 lélek él egy-egy Csongrád megyei nagyközségben.

Népszűrők-e ezek a települési formák? Nehéz eldönteni. A népességtudomány művelői készítettek egy előrejelzést. Szerintük 1980-ig Kistelek lakossága ötszáz emberrel nő, Csanádpalotáé ugyanennyivel csökken. Úgy tűnik tehát, hogy itt is érvényesül a városiasabb település vonzó hatása. Összességében körülbelül háromszázzal csökken a nagyközségek lakossága az évtized végéig. Nyilvánvalóan a városok szívóhatása miatt. A népesség mozgását a demográfusok elvándorlásnak nevezik; a rubrikákba pedig várhatóan ezt írják ezekben az években: a nyolc településről elvándorolt ezer ember, a kisebb településekről ide költözött ötszáz.

Figyelemztető adat, hogy a nagyközségekben csökkent a népesség az utóbbi három évben. Hat százalékkal kevesebb bölcsődéskorú gyerek van, mint annak előtte. Ugyanakkor — és ez a néhány év előtti demográfiai hullámhegy következménye — emelkedik a létszám az általános iskolákban, majdnem harminc százalékkal.

Fejlődésükön sokat lendített tanácsaik megnövekedett szerepe, az, hogy sokkal nagyobb önállóságot kaptak, s dönthetnek dolgaikról. Az ötéves tervben összesen félmilliárd forint áll a nagyközségek rendelkezésére, hogy meg tudják valósítani fejlesztési elképzeléseiket, s jusson a költségekre is. A költségvetéshez 117 milliót, a fejlesztéshez 47 milliót kaptak központi keretből.

A legtöbb pénzzel — helyéből, szerepéből adódóan érthető — Kistelek rendelkezik. Itt a lakásépítés a kiemelt feladat. Aki mostanában az E5-ös úton autózva átutazik a nagyközségen, meg is

győződhet erről. Az iparcikk áruháza mellett már látni az új négyemeletes házakat. A munkához nagy segítséget ad, hogy a megyei tanács saját keretéből 25 millió forinttal támogatja az új otthonok születését.

Mitől fejlett egy település?

A kérdés szónoki, de a fejlődés anyagi feltételeinek megteremtése nagyon is prózai dolog, sok fejtegetést, munkát kíván. Tudvalevő, hogy ezek a települések egy időben csak nőttek, de közműhálózatuk nem fejlődött megfelelően. Legtöbb helyütt tehát égető gond a vízhálózat kiépítése, a csatornahálózat, vagy — ahogy a szaknyelven mondják — a víztermelő kapacitás megteremtése. Ez magyarrá fordítva víztornyok építését jelenti.

Fontos dolog az egészségügyi és az üzlethálózat fejlesztése is.

Nagyok a szélsőségek. Kisteleken korszerű tanácsadó van, az ottaniak büszkéik is erre az intéz-

ményre, akárcsak az épülő „kis otira”, ugyanakkor Nagymágyocson a hasonló intézmény csak most készül, kiemelt feladatként kezelik a tanács vezetői. Ha valós képet akarunk kapni, számokat és tényeket kell elemeznünk. A nyolc nagyközségben az ötödik ötéves tervben 62 célcsoportos állami lakás épül. A lakosság saját erejéből 1700 hajlékot emel. A

villanyhálózat fejlesztése megvalósítja a tervezett: Kisteleken, Sándorfalván és Mindszenten összesen 3690 méter vezetéket épül. Fejlesztik a vízhálózat-hálózatot is; ebben Csanádpalota áll a lista élén, itt 1955 méter hosszan fektetnek le új csöveket. Dócon és Szegváron új vízművet építenek; Mórahalmon és Mindszenten pedig szennyvíztisztítót.

A lakosok magukénak érzik községüket. Ezt bizonyítja, hogy társadalmi összefogásból épült meg a kisteleki sportpálya, hasonló munkába fogtak Nagymágyocson, ahol tornaterem is készül.

Az eredmények mellett persze mutatkoznak gondok is, nem is kevés. A növekedés problémái ezek. A vízhálózatba bekapcsolt lakások száma csak húsz százalék körül van egyelőre. Aztán: van olyan nagyközség is, ahol nincs még bölcsőde. Hogy legyen — ez a mágyocsiak gondolja. Érdeklőség persze ezt tudva, hogy az óvodai ellátottság ebben a nagyközségben a legjobb. Minden óvodás korú gyermek járhat óvodába.

Az iskolákban nagy a zsúfoltság, ez a körzetesítési akció következménye. Így aztán Szegváron, abban a községben, amely egyébként leggazdagabb múlttal rendelkezik, 37 gyerek kénytelen egy tanteremben szorongani. Ez az oktató-nevelő munka szempontjából sem előnyös. Hasonló helyzetben van Sándorfalva, Mórahalom és Csanádpalota is. Az ötödik ötéves tervben új tanterem nem épül. Így aztán tovább növekszik a két műszakban iskolába járó diákok száma is.

A kereskedelmi ellátás javulását bizonyítja, hogy sokszor előfordul, Szegedről rándulnak át Kistelekre vásárolni, annak reményében, hogy megkapják azt az árucikket, amely a megyeszékhelyen már elfogyott. Egyébként ebben a nagyközségben száz lakosra 54 négyzetméter (!) kiskereskedelmi eladótér jut.

Nemcsak az újat építik, gondozzák, tatarozzák a régit is. Csak felsorolásképp: Kisteleken a mentőállomást, az óvodát, a művelődési otthont, a vágóhidat és a gimnáziumot újítják fel, Sándorfalván az orvosi rendelőt, a bölcsődét, az óvodát és két iskolát is, Szegváron a művelődési otthont és az öregek napközi otthont.

Aki érdeklődik a falu változásai iránt, bátran ellátogathat nagyközségeink bármelyikébe. Dinamikus fejlődést tapasztal, ugyanakkor láthatja még itt-ott azt is, mi a múlt öröksége, honnan indultak el a máig, s innen a holnapba vezető úton. És érdemes elutazni másért is. Hagyományneveze például. Szegváron sok érdekes látnivalót kínál a falumúzeum, sok helyütt vannak szép emlékei a népi építészetnek, láthatók a múlt szerszámai, s ami régen nem volt, s nem közömbös az utazónak: a legtöbb nagyközségben a vendéglátóipar is felnőtt már feladatához, méltón tudja fogadni a látogatót.

És lehet találgatni is: vajon melyik nagyközségből válik, válhat város a következő évtizedben. Egyelőre úgy tűnik, Kistelekből. Talán.

PETRI FERENC

A hirdetés

Kovács Antal kétszer megkezdte a háztömböt, mire vette a bátorságot és belépett a hűvös lépcsőházba. Végignézte a postaládák feliratait. A keresett nevet a bal alsó sarokban találta meg. Már éppen hívni akarta a liftet, amikor akaratlanul az órájára pillantott. Volt még tíz perce, így hát jobbnak látta, ha a ház előtt várakozik. Leült a bejárattal szemben levő padra, nézte a játszótéren hancúrozó gyerekeket. Kovács Antalnak a szokásosnál erősebben vert a szíve. Zakója zsebéből elővette cigarettáját. Rágyújtott, majd az égett fejű gyufaszálat visszadugta a skatulyába. A füstöt mélyen belélegezte, szinte érezte, ahogy tüdejében lerakódik a nikotin. A gyomra is remegni kezdett. Eldobta a félig szívott cigarettát és szétaposta a fűben. Megint az órájára nézett; mintha megállt volna az idő. Füléhez tartotta a percmutató nélküli karórát, s döbbenet állapította meg, hogy nem kegyeg. „Ki tudja, mióta nem jár” — gondolta. Idegesen megigazította az öltönyét és ismét belépett a lépcsőházba. A lift jelzőlámpája foglaltat mutatott. Kovács Antal türelmetlenül nyomkodta a hívógombot, minden eredmény nélkül. Megunta a meddő kísérletezést, elindult gyalog fölfelé.

— Csókolom — köszönt rá egy kislány a harmadikon.

— Szervusz — köszönt vissza Kovács Antal szórakozottan.

— Már megint nem működik a lift? — kérdezte a kislány, és választ sem várva páros lábbal ugarrándozott lefelé.

— De, azt hiszem, működik — felelte Kovács Antal. Bal kezével a korláthoz kapaszkodott, kettessel vette a lépcsőket.

Az ajtó előtt kifújta magát. Becsöngetett, s akkor jutott eszébe, hogy illetet volna virágot hoznia. Úgy érezte, megfullad, szíve a torkában dobogott. A második csöngetésre sem nyitott ajtót senki. Még egyszer megnyomta a kapcsolót, hasztalan. A tompa berregést elnyelte az előszoba csendje. „Várok egy darabig odalenn” — gondolta. Nem volt nagy kedve hozzá, de azért kíváncsiságból kipróbálta, milyen, páros lábbal lefelé ugrálni a lépcsőn.

— Megengeded, hogy ide üljek? — kérdezte Kovács Antal udvariasan az előbb látott kislányt.

— Csak tessék nyugodtan.

— Iskolás vagy? — érdeklődött tőle.

— Igen. Az ősszel megyek harmadikba — mondta a kislány.

— Akkor te már folyamatosan olvasol, ugye?

— Persze. És kívülről tudom a verseket is.

— Szavajj el nekem valamit — kérlete Kovács Antal.

— Ah, most nincs kedvem — suttogta le szégyenlősen a szemét a kislány.

— Hát ha nem akarod, nem erőltetem — mondta Kovács Antal, s újabb cigarettára gyújtott. A használt gyufaszálat szokása szerint visszatette a dobozba.

— Vár valakit a bácsi? — kíváncskodott a kislány néhány pillanat múlva.

— Várok. De látom, te úgyszintén — jegyezte meg Kovács An-

tal. Ujjai közt a cigarettát morzsolgatta.

— Ah, én csak vártam. Fél ötig.

— Meddig?

— Fél ötig — ismételte meg a kislány.

„Ursten! Több mint negyven percet késhettem” — gondolta Kovács Antal, és előrehajította karórájának nagymutatóját. „Amikor elindultam, akkor sehetett négy óra.”

— Miért pont fél ötig?

— Anyu mondta, hogy ha addig nem jön senki, lejöhetnek.

— Kellett volna jönnie valakinek?

— Egy férfinak, én nem ismerem.

— Anyukád talán a boltba ment? — érdeklődött egyre idegesebben Kovács Antal.

— Dehogy. A Gábor bácsi vitte el kocsiával.

— Értem. És a férfinak, aki nem jött, annak mit üzent az anyukád?

— Azt, hogy elnézést, de már tárgytalan.

Kovács Antal keresztbe rakta a lábát, nekidőlt a pad támlájának, s meglazította a nyakkendőjét. Homlokán verejtékcseppek gyönygöztek. Nyelt egy nagyot.

— Fogadjunk, nem is sejtjed, hogy én egy gondolatolvasó vagyok — mondta. Erőlködni kellett, hogy arcán megszilárduljon a mosoly.

— Tényleg? — csodálkozott a kislány.

— Nem viccelek. Próbáljuk ki. Például gondold erősen a nevedre, s én kitalálom. De nagyon erősen. Készen vagy?

— Igen.

— Nos, a vezetékneved... várj csak, megvan. Fekete.

— El tetszett találni! — csapta össze tenyerét a kislány.

— Na ugye. Akkor most gondold arra, na mire is... arra, hogy hanyadik emeleten laksz. Jó?

— Jó.

— Hunyd be a szemed, úgy az igaz. Igen, már látom magam előtt a számot. Hatodik emelet.

— Ezt is el tetszett találni — tapsikolt a kislány.

— Várj, mindjárt megmondom az ajtót is, gondold rá erősen. Megvan! Húszas.

— Igen, húszas — lelkesedett a kislány. — Cirkuszban tetszik dolgozni?

— Nem, dehogy — rázta meg a fejét Kovács Antal. — Ez csak hobbi. — Az órájára nézett. A mutató ugyanott állt, ahová néhány perce csavarta.

— Na nézd, hogy eljátszottuk az időt — mondta. — Nem kell még fölmenned?

— Nem, mert jön nemsoká a nagymami.

— És az anyukád?

— Ó majd később. Azt mondta, a híradó után.

— Hát örülök, hogy összeismerkedtünk — mondta Kovács Antal hirtelen. — Szervusz.

— Nem tetszik megvárni azt a valakit? — kérdezte a kislány.

— Ó, képzeld, most vettem észre, hogy rossz helyen járok. Hogy milyen figyelmetlen vagyok. Hiába, megtévesztötek ezek az egyforma házak. Szervusz.

— Csókolom — köszönt a kislány.

Kovács Antal elindult a buszmegálló felé. Pénztárcájából elővett egy kétforintost, forgatta a kezében. Megnézte a menetrendet. Benyúlt a belső zsebébe, előhúzott egy fehér borítékot. Előbb a teleírt levélpapírt gyúrta össze, aztán az újságból kiollózott házassági hirdetést. A borítékkal együtt a hulladékgyűjtőbe dobott minden papírt. Zakójából cigarettát halászott elő. Rágyújtott, s az elhasznált gyufát visszadugta a skatulyába. Aztán gondolt egyet: válogatni kezdte az ép szálak közül az elszenesedetteket.

RÓZSA IMRE

Szepesi Attila

Madarak

Zöldike

Zöldike zizzen, hullik a lomb, távoli réten szól a kolomp.

Hussan a zöldike árnys fészkeibe. Holdfény hinti be: szunnyad a domb.

Csúszka

Csúszka csusszan cserfa hosszán. Ízes férget rejt a kéreg.

Feszegeti, nézegeti, kóstolgatja, csipegeti.

Csóka

Csakli csóka, csikogó csoroszló. Télen hétszám kucorog a vén fán. Éjjel-nappal gubbaszt mozdulatlan, étlen szomjan csikog szakadatlan. Mintha a dolga csak ennyi volna.